

**Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради**

Кафедра природничих та суспільно-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
Гордійчук С.В.

«31» серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 223 «Медсестринство»

Освітньо-професійна програма: «Екстрена медицина»

Вид дисципліни: обов'язкова

Мова викладання: державна

Форма навчання: денна

2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», освітньо-професійної програми «Екстрена медицина», освітнього ступеня бакалавр.
«27» серпня 2021 року

Розробник: Махновська І.Р. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін, викладач методист, методист вищої категорії.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Завідувач кафедри

к.п.н., доцент Круковська І.М.

Схвалено науково-методичною радою Житомирського медичного інституту ЖОР, для здобувачів вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», освітньо-професійної програми «Екстрена медицина», освітнього ступеня бакалавр.
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року

Узгоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Екстрена медицина»

Гарант ОПП

к.мед.н. Можарівська А.А.

Голова

Гордійчук С.В.

Перезатверджено

« ____ » _____, 20 ____ р.

« ____ » _____, 20 ____ р.

« ____ » _____, 20 ____ р.

« ____ » _____, 20 ____ р.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

За останнє десятиріччя в Україні система гуманітарної освіти зазнала докорінних змін, направлених на засвоєння уроків минулого та його критичного осмислення, об'єктивне оцінювання суспільно-історичних явищ та історичних особистостей. Актуалізувалася необхідність виховання державницької позиції та патріотизму, формування історичної свідомості, навичок наукового прогнозування майбутнього.

Активний поступ України у європейський та світовий простір значно підвищує вимоги до загальноосвітньої, базової компетентності кадрового складу медичної сфери. Метою навчальної дисципліни є підготовка конкурентноспроможного, висококваліфікованого, компетентного фахівця з фундаментальною гуманітарною освітою, що передбачає опанування студентами суті історичних процесів, що відбувалися в Україні з найдавніших часів до сьогодення, усвідомлення їх об'єктивного характеру, взаємозв'язку та взаємозалежності, а також закономірностей суспільно-політичного розвитку, ролі об'єктивного та суб'єктивного чинників в історії; досконале оволодіння ними історичним фактажем, вміння працювати зі специфічними історичними джерелами пов'язаними з дослідженням історії та культури України.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти та Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за кваліфікацією «Парамедик» дана дисципліна забезпечує набуття студентами загальних компетентностей.

Компетентнісний потенціал предмета та результати навчання:

Загальні:

- Здатність навчатися та самонавчатися.
- Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.
- Здатність діяти на підставі етичних суджень.
- Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

1.1. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань 22«Охорона здоров'я»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність: 223 «Медсестринство» Спеціалізація «Екстрена медицина»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 46 самостійної роботи студента – 44	Освітній ступінь: бакалавр	1-й
		Лекції
		20 год.
		Семінари
		26 год.
		Самостійна робота
44 год.		
		Вид контролю: ПМК, екзамен

1.2. Статус дисципліни

Обов'язкова

1.3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

- інтегрується з такими дисциплінами: «Українська мова», «Філософія»;
- закладає фундамент для етичного, культурного, міжособистісного спілкування та постійного підвищення професіоналізму.

1.4. Очікувані результати навчання

Результати навчання, згідно профілю програми, після вивчення дисципліни «Історія та культура України»:

- знати і розуміти роль та обов'язки парамедика в системі екстреної медичної допомоги;
- знати і розуміти застосування сукупності знань, навичок (вмін) та дій для забезпечення пацієнту/клієнту гідного ставлення, приватності/інтимності, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурного підходу, толерантності та неосудної поведінки.

1.5. Критерії оцінювання результатів навчання Модуль 1

Поточне тестування та самостійна робота					ІДРС	ПМК	Сума
Модуль 1							
T1	T2	T3	T4	T5			
11	11	11	11	11			
55					5	40	100

№ з/п	Форми контролю	Засвоєння теоретичних знань	Самостійна робота	Індивідуальна робота
1.	Поточний контроль			
	Семінар 1	6	5	
	Семінар 2	6	5	
	Семінар 3	6	5	
	Семінар 4	6	5	
	Семінар 5	6	5	
	Разом	30	25	5
		60		
2.	Підсумковий модульний контроль		40	
3.	Разом сума балів за засвоєння модуля		100	

- максимальна сума балів поточного контролю – 60 балів;
- загальна кількість занять (практичних, семінарських, лабораторних) в модулі – **n**;
- максимальна кількість балів за кожне заняття для поточного контролю визначається:

$$60 \text{ (балів)} = m \text{ (балів)} \cdot n + \text{ІДРС};$$

n

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{5} = 11 \text{ балів} \times 5 + 5 \text{ балів (ІДРС)}$$

5 балів, що лишилися від ділення, є максимальним балом, що може бути присвоєний студенту за виконання індивідуальної (дослідної) самостійної роботи.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент на одному семінарському занятті при вивченні модуля I – 11 балів.

«5» - 11-10 балів

«4» - 9-8 балів

«3» - 7 балів

«2» - 6 балів і менше.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент для допуску до підсумкового модульного контролю – 35 балів.

Самостійна робота, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті – 5 балів.

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише при успішному їх виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значимості, в даному випадку – 5 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність в модулі .

Модуль 2

Поточне тестування та самостійна робота						ІДРС	ПМК	Сума
Модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
9	9	9	9	9	9			
54						6	40	100

№ з/п	Форми контролю	Засвоєння теоретичних знань	Самостійна робота	Індивідуальна робота
1.	Поточний контроль			
	Семінар 1	5	4	
	Семінар 2	5	4	
	Семінар 3	5	4	
	Семінар 4	5	4	
	Семінар 5	5	4	
	Семінар 6	5	4	
	Разом	30	24	6
		60		
2.	Підсумковий модульний контроль		40	

3.	Разом сума балів за засвоєння модуля	100
-----------	---	------------

- максимальна сума балів поточного контролю – 60 балів;
- загальна кількість занять (практичних, семінарських, лабораторних) в модулі – **n**;
- максимальна кількість балів за кожне заняття для поточного контролю визначається:

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{n} = m \text{ (балів)} \times n + (\text{ІДСР});$$

n

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{6} = 9 \text{ балів} \times 6 + 6 \text{ балів (ІДРС)}$$

6

6 балів, що лишилися від ділення, є максимальним балом, що може бути присвоєний студенту за виконання індивідуальної (дослідної) самостійної роботи.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент на одному семінарському занятті при вивченні модуля I – 9 балів.

«5» - 9-8 балів

«4» - 7 балів

«3» - 6 балів

«2» - 5 балів і менше.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент для допуску до підсумкового модульного контролю – 36 балів.

Самостійна робота, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті - 4 бали.

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише при успішному їх виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значимості, в даному випадку – 6 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність в модулі .

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного	не зараховано з можливістю

		складання	повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль I. Історія та культура України з найдавніших часів до XIX ст.

Змістовий модуль 1. Історія та культура України з найдавніших часів до XIX ст.

Тема 1. Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян.

Тема 2. Київська Русь, її всесвітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII – XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Тема 3. Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу(XIV–перша половина XVIIст.)

Тема 4. Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII–перша половина XVIII ст.) Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.)

Тема 5. Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX- на початку XX ст.

ПМК 1.

Модуль 2. Україна в період новітньої історії (XX-XXI ст.)

Змістовий модуль 2. Україна в період новітньої історії (XX-XXI ст.)

Тема 6. Національно - демократична революція в Україні (1917–1921 рр.)

Тема 7. Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.) Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки XX ст. «Розстріляне» відродження»30-х років.

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).

Тема 9. Україна в 1945–1965 рр.

Тема 10. Україна в 1965–1991 рр.

Тема 11. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі.Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в сучасних умовах незалежності. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі

ПМК 2.

2.1. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	Усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
1	2	3	4	5
Модуль I. Історія та культура України з найдавніших часів до XIX ст.				
Змістовий модуль I. Історія та культура України з найдавніших часів до XIX ст.				
Тема 1. Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян.	8	2	2	4
Тема 2. Київська Русь, її всесвітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII–XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	8	2	2	4
Тема 3. Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.) Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVIIст.).	8	2	2	4
Тема 4. Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII–перша половина XVIII ст.). Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.).	8	2	2	4
Тема 5. Україна у складі	8	2	2	4

Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX-на початку XX ст.				
ПМК 1	2		2	
Модуль 2. Україна в період новітньої історії (XX-XXI ст.)				
Змістовий модуль 2. Україна в період новітньої історії (XX-XXI ст.)				
Тема 6. Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 рр.).	8	2	2	4
Тема 7. Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.). Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки XX ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.	8	2	2	4
Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	8	2	2	4
Тема 9. Україна в 1945–1965 рр.	14	2	2	4
Тема 10. Україна в 1965–1991 рр.			2	4
Тема 11. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі. Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в сучасних умовах незалежності.	8	2	2	4
ПМК 2	2		2	
Всього годин	90	20	26	44

2.2. Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян.	2
2.	Київська Русь, її всевітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII–XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	2
3.	Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVII ст.).	2
4.	Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII–перша половина XVIII ст.) Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.).	2
5.	Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX-на початку XX ст.	2
6.	Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 рр.).	2
7.	Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.). Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки XX ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.	2
8.	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.). Українська культура періоду Другої світової війни	2
9.	Україна в 1945–1985 рр.	2
10.	Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі.Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в сучасних умовах незалежності.	2
Всього		20

2.3. Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян.	2
2.	Київська Русь, її всевітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII–XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	2
3.	Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVII ст.).	2
4.	Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-	2

	гетьманська держава (сер. XVII–перша половина XVIII ст.) Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.).	
5.	Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX-на початку XX ст.	2
6.	ПМК №1	2
7.	Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 рр.).	2
8.	Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.). Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки XX ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.	2
9.	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	2
10.	Україна в 1945–1965 рр.	2
11.	Україна в 1965–1991 рр.	2
12.	Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в умовах незалежності. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі	2
13.	ПМК №2	
Всього		26

2.4. Тематичний план самостійної роботи

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян. Концепції походження українського народу	4
2.	Київська Русь, її всесвітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII–XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	4
3.	Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVIIст.). Виникнення українського козацтва. Українське козацтво	4
4.	Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII–перша половина XVIII ст.) Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.). Гайдамацький та опришківський рух в Україні XVIIIст.	4
5.	Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX-на початку XX ст.Культурно-просвітницький етап національного руху в Україні в XIX ст. Національний рух в Україні в роки Першої світової війни	4
6.	Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 рр.). Житомирщина в 1900-1917 рр. Культура і духовне життя України в 1917-1921 рр.	4
7.	Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).Національна	4

	політика в Україні в 1920-1930 рр. ХХ ст.«Українізація». Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки ХХ ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.	
8.	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).Внесок українського народу у розгром гітлерівської Німеччини (1941–1945 рр.).	4
9.	Україна в 1945–1985 рр. Розвиток української культури (1945-1964 рр.).	8
10.	«Застій»: криза суспільно-політичної, економічної та культурної сфери радянського суспільства (1956-1985 рр.). Дисидентський рух в Україні: ідеї, особистості, результати. Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в період незалежності: динаміка соціальної напруги (2010-2018 рр.). Україна в умовах незалежності. Наш край у другій половині ХХ–ХХІ ст.»	4
Всього		44

2.5. Зміст програми

Модуль I. Історія та культура України з найдавніших часів до XIX ст.

Змістовий модуль I. Історія та культура України з найдавніших часів до XIX ст.

ЛЕКЦІЯ

Тема 1. Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян.

Предмет і завдання, періодизація курсу історії та культури України. Значення курсу «Історія та культура України» для професійної підготовки і виховання громадянської позиції та патріотизму. Характеристика архівних і опублікованих джерел. Археологічні дослідження історії України.

Стародавня історія України. Поява людини. Первісні люди, стоянки, знаряддя праці, особливості діяльності, соціального життя та їх побут. Неолітична революція. Трипільська культура. Традиції трипільської культури. Розвиток землеробства і скотарства.

Археологічні культури епохи міді і бронзи. Племена кіммерійців, скіфів, сарматів: місце розташування, діяльність, особливості культури. Перші протодержавні утворення. Економічні зв'язки із країнами Середземномор'я і Передньої Азії.

Античні міста-держави (поліси) Північного Причорномор'я: місце знаходження, особливості соціально-політичного, економічного та культурного життя.

Найдавніші письменні і археологічні джерела про слов'ян. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії (концепції). Велике переселення народів та зміна етнічної карти Європи. Відокремлення східних слов'ян. Розселення східних слов'ян. Звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Боротьба із готами, гунами, аварами. Війна слов'ян із Візантією та Римською імперією.

Перші державні об'єднання східнослов'янських племен на Середньому Придніпров'ї. Східнослов'янські племена та державно-племінні союзи VI-IX ст. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Аскольд, Дір, представники династії Рюрика. «Повість минулих літ» Нестора-літописця та її редакції.

Українська культура як цілісна система. Ентогенез і культурогенез українського народу. Витоки української культури. Матеріальна та духовна культура стародавнього населення України (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт). Феномен Трипільської культури. Культура мідно-бронзової та залізної доби (кіммерійці, скіфи, сармати, антична епоха Причорномор'я). Характерні риси культури ранньослов'янського періоду. Зарубинецька та Черняхівська культури. Стародавня культура східних слов'ян. Побут, звичаї, релігійні вірування. Виникнення мистецтва. Основні етапи розвитку старослов'янської культури. Міфологія східнослов'янських племен. Мистецькі набуття слов'ян. Особливості писемності. «Вересова книга».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян.

Предмет і завдання, періодизація курсу історії та культури України. Види первісних людей, стоянки, знаряддя праці, особливості діяльності, соціального життя та побут. Неолітична революція. Трипільська культура. Розвиток землеробства, знарядь праці і скотарства. Особливості менталітету землеробів та скотарів-кочовників. Археологічні культури епохи міді і бронзи. Племена кіммерійців, скіфів, сарматів: місце розташування, діяльність, особливості культури. Міста-держави (поліси) Північного Причорномор'я: місце знаходження, особливості соціально-політичного, економічного та культурного життя. Найдавніші письменні і археологічні джерела про слов'ян. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії (концепції). Розселення східних слов'ян. Звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Боротьба із готами, гунами, аварами. Перші державні об'єднання східнослов'янських племен на Середньому Придніпров'ї. Східнослов'янські племена та державно-племінні союзи VI-IX ст. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Аскольд, Дір, представники династії Рюріка. «Повість минулих літ» Нестора-літописця та її редакції. Витоки української культури. Матеріальна та духовна культура стародавнього населення України (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт). Зарубинецька та Черняхівська культури. Стародавня культура східних слов'ян. Побут, звичаї, релігійні вірування. Виникнення мистецтва.

Самостійна робота. Вступ. Стародавня історія України. Історичні умови виникнення та джерела формування української культури. Стародавня культура східних слов'ян. Концепції походження українського народу.

ЛЕКЦІЯ

Тема 2. Київська Русь, її всесвітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII – XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Утворення Київської Русі. Територія та склад держави «Київська Русь». Особливості державного будівництва у Західній Європі. Походження термінів «Русь», «Руська земля». Київ як політичний центр полянського союзу племен. Перетворення Києва у державний центр Східнослов'янських племінних союзів. Теорії походження Київської Русі. Київська династія та її представники. Славія. Куявія.

Соціально-економічні і політичні чинники об'єднання слов'ян. Утворення міст. Розвиток і характер землеробства. Князь Олег. Утворення Київської Русі, її соціально-економічний розвиток. Внутрішні і зовнішні чинники розвитку Київської держави у період князювання Ігоря, Ольги, Святослава. Відносини Русі із кочовими племенами. Військові походи князів. Розширення кордонів Руської держави, її державно-політичний устрій, етнічні процеси у Київській Русі. Початок формування української народності. Русь і Візантія. Шляхи поширення

християнства на Русь. Хрещення Русі та його історичне значення. Київська митрополія. Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Соціально-економічний розвиток. Соціальна структура населення. «Руська правда».

Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи. Причини послаблення влади київських князів. Володимир Мономах і його боротьба за державну єдність Русі.

Причина роздробленості Русі. Територія Київської Русі в період політичної роздробленості. Форми земельного володіння. Зростання політичної і економічної могутності. Розвиток міст, ремесел, торгівлі. Найвідоміші міста Київської Русі та їх місце знаходження. Соціальна структура населення. Продовження процесу формування української народності. Проблема генезису української народності в історіографії. Етноніми «русичі», «русини», «руські люди» і їх ідентифікація. Етнонім «Україна». Державні утворення Середньої Наддніпряниці: Київська, Чернігівська, Переяславська «Землі».

Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичей. Ярослав Осмомисл. Опір західно-українського населення експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович. Боротьба Данила та Василька Галицьких за батьківську спадщину. Стосунки Данила Галицького із Західною Європою та Золотою Ордою. Татаро-монгольська навала: особливості ідеології, діяльність, битви, державне будівництво, наслідки.

Специфіка та характерні риси дохристиянської культури Київської Русі. Вплив християнства на духовну культуру Київської Русі. Взаємозв'язок давньоруської культури з культурою Візантії. Церква та її роль культурному житті Київської Русі. Монастирі. Розвиток писемності й освіти, утвердження церковнослов'янської мови як літературної мови Київської Русі.

Архітектура й образотворче мистецтво Київської Русі. Софіївський собор. Десятинна церква. Мозаїки та фрески. Іконописання. Особливості давньоруського малярства. Ювелірне мистецтво. Музика. Внесок Ярослава Мудрого в розвиток культури. Історичне значення культури Київської Русі.

Галицько-Волинська Русь як культурна спадщина культури Київської Русі. Духовна культура. Архітектура. Іконописні традиції. Мініатюри. Декоративне й ужиткове мистецтво. Галицько-Волинський літопис.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 2. Київська Русь, її всевітньо історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII – XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Київська Русь, її всевітньо історичне значення. Територія, князі, економіка, соціально-політичний устрій та культура. Галицько-Волинське князівство у XII–XIV ст.: князі, економіка, політика, культура. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства: пам'ятки, діячі, традиція українського гуманізму.

Самостійна робота. Київська Русь, її всевітньо-історичне значення. Галицько-Волинське князівство у XII–XIV ст. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

ЛЕКЦІЯ

Тема 3. Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVII ст.).

Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Захоплення Галицько-Волинського князівства. Включення до його складу Західної Волині, Сіверщини, Київщини та Поділля. Відносини із Золотою Ордою і Ногайським улусом у період князівства Ольгерда. Політика великих литовських князів на українських землях. Суспільно-політичний устрій держави. Верстви населення. Особливості територіального та адміністративно-державного устрою.

Кревська унія. Розширення південних князівств. Боротьба проти німецьких лицарів. Грюнвальдська битва. Литовський князь Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика.

Зміцнення Московської держави і її боротьба із князівством Литовським за Сіверську землю. Напади татар і турок на українські землі.

Соціально-економічний розвиток українських земель в другій половині XIV–середині XVI ст. ст. Розвиток сільського господарства, ремесла, сільських та міських промислів. Надання магдебурзького права українським містам.

Формування панщинно-фільваркового господарства. Зростання залежності населення від магнатів та шляхти. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовські статuti (1529 р., 1566 р., 1588 р.): зміст, основні ідеї, особливості становища верст населення Великого князівства Литовського. «Устав на волоки». Ліквідація обідни. Форми соціального протесту населення. «Ми старовини не рушимо і новини не вводимо»: форми прояву та наслідки для українського населення кредо влади ВКЛ.

Зростання впливу Польщі на Литву. Наступ католицизму. Православна церква. Концепції походження, соціальна база, права, територія, діяльність козацтва. Роль козаків в охороні південних кордонів Великого князівства Литовського від татар і турок. Причини, час і місце утворення першої Запорозької Січі. Зміни розміщення Січей. Перші кошові отамани. Початок морських походів козаків у турецькі володіння.

Етнічні процеси. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Україна під владою Польщі. Соціально-економічний розвиток України. Сільсько-господарське виробництво. Категорії селян. Введення панщини. Колонізація Лівобережної України. Міста і магдебурзьке право. Ремесла та промисли. Поява підприємств мануфактурного типу. Торгівля.

Ополячування та окатоличування місцевої знаті. Зародження та діяльність товариств. Криза православної церкви. Брестська церковна унія.

Козацькі повстання. Посилення соціального та національно релігійного гніту в Україні. Урядова політика відносно козаків. Зародження реєстрового козацтва. Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Сечі. Козацька адміністрація. Старшина, заможні козаки та козацька голота. Козацькі ради. Господарство, побут та звичаї козаків. Військове мистецтво. Козацькі повстання під проводом К. Косинського та С. Наливайко. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Запорозькі козаки у битвах під Цицорою та Хотиним.

Наступ магнатів та шляхти на козацькі права та вільності. Спроби уряду взяти козаків під постійний контроль. Козацькі повстання 20-30-х рр. XVII ст. Ординація 1638 р.

Українська культура в умовах польсько-литовського панування. Етнокультурні процеси в Україні. Продовження процесу формування українського етносу, етнічних особливостей, ментальності, традиції і звичаїв українського народу. Розвиток української мови та фольклору. Руська мова (праукраїнська й прабілоруська) як мова державного управління, літературної творчості та спілкування. Виникнення головних культурних осередків України.

Витоки козаччини. Духовна культура українського народу: усна народна творчість, звичаї й обряди народу. Освіта і наука. Особливості релігійного життя. Українське православ'я у складі Константинопольського патріархату. Братства як просвітницькі організації та православні церковні об'єднання.

Розвиток освіти і наукових знань. Український Ренесанс: передумови виникнення та особливості. Культурно-освітні осередки як центри існування ренесансної української культури. Острозька академія – новий тип вищої школи. Полемічна література. Іван Вишенський. Братські школи, їхня культурно-просвітницька діяльність. Відновлення друкарства та книгодрукування в Україні. Перші граматики і словники. Петро Могила і могилянська доба в українській культурі. Києво-Могилянська колегія як вищий навчальний заклад західноєвропейського типу. Поширення наукових знань: Інокентій Гізель, Памва Беринда, Мелетій Смотрицький. Полемічна література.

Мистецтво українського Ренесансу. Іконопис. Театральне мистецтво. Розвиток української професійної та народної музики. Кобзарство. Народні думи, історичні пісні.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 3. Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVII ст.).

Велике князівство Литовське (ВКЛ): територія, суспільно-політичний устрій, політика, князі, наслідки для українського населення. Включення до складу ВКЛ Західної Волині, Сіверщини, Київщини та Поділля (на мапі показувати). Політика великих литовських князів на українських землях. Унії та їх вплив на соціальний, культурний розвиток українського населення (Кревська, Городецька, Люблінська та інші). Формування панщинно-фільваркового господарства. Зростання залежності населення від магнатів та шляхти. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовські статuti (1529 р., 1566 р., 1588 р.): зміст, основні ідеї, особливості становища верст населення Великого князівства Литовського. «Устав на волоки». Козацтво: концепції походження, соціальна база, права, територія, діяльність, військові походи, культура, медицина. Селянсько-козацькі повстання під проводом К. Косинського та С. Наливайко. Зародження та діяльність товариств. Криза православної церкви. Брестська церковна унія. Українська культура в умовах польсько-литовського панування: освіта, мистецтво, діячі, збереження та зміцнення української гуманістичної традиції.

Самостійна робота. Литовсько-польський період української історії (XIV–перша половина XVII ст.). Культурні традиції українського Ренесансу (XIV–перша половина XVIIст.). Виникнення українського козацтва. Українське козацтво

ЛЕКЦІЯ

Тема 4. Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст. (українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII – перша половина XVIII ст.). Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.)

Україна напередодні Визвольної війни. Посилення кріпосного гніту та національно релігійного пригноблення. Причини, територія, учасники, плани, діячі, лідери української національно-визвольної революції під проводом Б. Хмельницького. Періодизація національно-визвольної революції. Характер, рушійні сили і мета визвольної війни. Богдан Хмельницький. Основні етапи війни. Міжнародні договори періоду національно-визвольної війни XVII ст. Перемоги під Жовтими Водами і Корсуном. Битва під Пільвцями. Облога Львова і Замостя. Зборовський договір. Молдавські походи козацтва. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Розгром польського війська під Батогом, бої під Монастирищем і Жванцем. Жванецька угода. Українсько-московські зв'язки в роки війни. Рішення Земських соборів 1651р. і 1653 р. «Березневі статті» Богдана Хмельницького та інші документи Переяславсько-московського договору 1654 р., їх оцінки в історіографії.

Ліквідація польсько-шляхетського державного ладу і зародження української козацької держави. Її територія і адміністративно-державний устрій. Розділ на суспільні групи - стани. Органи влади. Господарсько-фінансова політика. Дипломатична діяльність. Збройні сили. Відновлення війни з Польщею. Другий похід Богдана Хмельницького на західно-українські землі. Вступ Швеції до війни з Польщею. Віленське перемир'я. Створення коаліції проти Польщі. Війна України в союзі з Семигородським князівством і Швецією. Гетьман Іван Виговський. Порушення царем умов Переяславської угоди. Гадячський договір. Юрій Хмельницький. Розділ України на Лівобережну та Правобережну. Чорна рада. Гетьмани П. Тетеря та І. Брюховецький та їхня діяльність, наслідки для українського народу.

Україна в політичних планах Росії, Польщі, Туреччини. Андрусівський мир. Гетьман Петро Дорошенко. Бучацька угода. Гетьмани Дем'ян Многогрішний і Іван Самойлович. Подальше обмеження автономії України. Чигиринські походи (1677-1678 рр.). Бахчисарайська угода. «Вічний мир» і остаточне закріплення розділу України. Соціально-економічні наслідки Визвольної війни. Зміна соціального і національного складу населення. Форми землекористування. Розвиток сільського господарства.

Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України і Слобожанщини. Наступ на політичну автономію України, Обрання гетьманом Івана Мазепи. «Коломацькі статті». Зміцнення влади козацької старшини. Соціальна політика І. Мазепи. Україна на початку Північної війни. Таємна дипломатія І. Мазепи. Його перехід на сторону Карла XII і наслідки цієї акції для

України. Обрання гетьманом І. Скоропадського. Полтавська битва. Смерть І. Мазепи. Гетьман у вигнанні Пилип Орлик і його «Конституція». Утворення Малоруської колегії на чолі із З. Л. Вельяміновим. Наказний гетьман П. Полуботок. Боротьба старшини за відновлення гетьманства. Гетьман Д. Апостол. Економічна політика, реформа судових установ. Утворення Гетьманського Уряду. Соціокультурна ситуація в Україні наприкінці XVIII ст. Просвітительські ідеї в культурі України. Розвиток історичної науки та фольклорні дослідження. «Історія русів». Поширення освіти, відкриття шкіл, народних училищ. Розвиток науки та філософської думки. Формування української класичної літератури.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 4. Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст. (українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII – перша половина XVIII ст.). Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.)

Українські землі в другій половині XVII – XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII – перша половина XVIII ст.). Культурне життя України другої половини XVII – XVIII ст.). **Самостійна робота.** Українські землі в другій половині XVII–XVIII ст.(українська національно-визвольна революція XVII ст. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII–перша половина XVIII ст.) Культурне життя України другої половини XVII–XVIII ст.). Гайдамацький та опришківський рух в Україні XVIIIст.

ЛЕКЦІЯ

Тема 5. Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.) . Українська культура XIX- початку XX ст.

Соціально-економічне, політичне та культурно-релігійне становище українських земель XVIII-XIX ст.Останній гетьман України К. Разумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Прагнення української старшини до зрівняння в правах з російським дворянством. Судова реформа.

Запорозька Січ з другої половини XVII в. Ліквідація Запорозької Січі.

Задунайська Січ. Утворення Чорноморського козацтва. Переселення козаків на Кубань. Розорення Правобережної України. Бахчисарайський мир. Умови політичного, економічного і соціального розвитку. Відновлення козацтва. Вступ на Правобережну Україну гетьмана Мазепи і фактичне об'єднання її з Лівобережжям. Відновлення панщини.

Гайдамацьки рух, його причини, характер, розмах. Коліївщина.

Західноукраїнські землі під чужоземним ярмом. Полонізація православної шляхти. Занепад братств. Рух опришків. Закарпаття під владою Угорщини. Буковинські землі у складі Молдавського князівства. Розповсюдження на Буковину влади Австрії. Перший розділ Речі Посполитої. Захоплення Австрією Галичини і Буковини. Захоплення Росією Криму. Другий розділ Речі Посполитої. Включення Правобережної України до складу Російської імперії. Третій розділ Речі Посполитої. Діяльність П.Румянцева-Задунайського. «Генеральний опис Малоросії». Ліквідація полково-сотенного і судового устрою Гетьманщини.

Перетворення її в провінцію Російської імперії. Закріпачення селян Лівобережної України. Розповсюдження на українську козацьку старшину прав російського дворянства.

Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. Заселення Південної України. Виникнення чорноморських портів і міст. Адміністративний устрій західноукраїнських земель і положення українського населення.

Адміністративно-державний устрій і чисельність населення. Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарства. Стан сільського господарства. Промисловість. Торгівля. Транспорт. Загострення соціальних суперечностей. Розповсюдження кріпацтва на Південну Україну.

Участь українського населення у війні 1812 р. Здійснення інвентарної реформи. Селянські рухи, виступи робочих людей і військових поселенців. Декабристи в Україні. «Південне товариство». «Товариство об'єднаних слов'ян» та інші організації. Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну.

Початок українського національного відродження. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців. Практична діяльність Т. Г. Шевченко в українському національному русі. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців і Т. Г. Шевченка.

Криза кріпосницького господарства. Антикріпосницькі рухи в Галичині і на Буковині. Економічний стан Буковини і Закарпаття у складі Австрійської монархії. Діячі українського національного руху в Галичині. «Руська трійця». Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 р. р. Головна Руська Рада. Селянство в революції. Лук'ян Кобилиця. Ліквідація панщини. Зростання антикріпосницького руху. «Київська козащина». Підготовка селянської реформи. Маніфест 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України. Реформи 60-х-70-х р. р.: системи освіти, земська, міська, судова, кредитно-фінансова, військова. Історичне значення реформ. Перехід від мануфактури до фабрики. Промисловий розвиток українських земель в післяреформений період. Залізничне будівництво. Швидкий розвиток важкої промисловості в Донбасі і Придніпров'ї. Іноземний капітал і його значення в прискоренні темпів промислового розвитку. Зародження вітчизняної буржуазії. Стан сільського господарства. Кріпосницькі елементи в землеволодінні і землекористуванні. Поглиблення соціального розшарування села. Зростання міст. Класи і стани українського суспільства.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 5. Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX- початку XX ст.

Становлення української нації. Український національний рух. Т. Шевченко і російські революціонери-демократи. Вплив польського повстанського руху на Україну. В. Антонович як ідеолог «хлопоманства». Українські громади. Наукова і просвітницька діяльність громадівців. Концепція громадянського соціалізму М. Драгоманова. Студентські громади. «Братство тарасівців». «Молода Україна». Селянський рух. Зародження народників і їх «ходіння в народ». Народовольці в Україні. Робітничий рух. Перші робітничі організації, їх ідеологія і програми.

Марксистські кружки. Перші соціал-демократичні кружки. Активізація національного руху. Перші політичні партії.

Суспільно-політичний устрій і економічний розвиток західно-українських земель після революції 1848-1849р. р. Іноземний капітал в промисловості. Положення робітників. Національний склад буржуазії і робітників. Стан сільського господарства. Землеволодіння і землекористування. Початок переселення українців на Американський континент. Перші українські колонії в США, Канаді, в країнах Південної Америки. Суспільно-політичний рух після революції 1848-1849 рр. Москофіли і народовці. Виникнення Української соціал-демократичної і Української національно-демократичної партій.

Творчість І. Котляревського, Т. Шевченка. Роль Харківського та Київського університетів. Кирило-Мефодіївське товариство. Діяльність М. Костомарова та П. Куліша. Внесок М. Лисенка в розвиток української музики. Декоративно-прикладне та ужиткове мистецтво. Центри українського образотворчого мистецтва: Київ, Харків, Одеса. Розвиток мистецьких шкіл.

Вплив складних політичних умов у другій половині XIX ст. на розвиток української культури : заборона українського книгодрукування, переслідування української інтелігенції, тощо. Заснування у Львові культурно-освітніх товариств («Просвіта», «Наукове товариство ім. Т.Шевченка»), українських видавничих спілок. Харківський, Київський, Новоросійський університети як наукові центри. Традиції та новації в українській культурі. Українське мистецтво-формотворчий чинник української нації. Розвиток драматургії та театрального мистецтва. Видатні актори М. Заньковецька, М. Садовський, П. Саксаганський.

Загальна характеристика українського образотворчого мистецтва та архітектури, стилі міського та промислового будівництва. Український модерн. Творчість братів Кричевських.

Стильові та жанрові особливості українського живопису. Творчість митців народницького реалізму М. Пимоненка, М. Івасюка, С. Васильківського, М. Самоїна, І. Іжакевича, І. Труша. Творчість митців, орієнтованих на новітні європейські напрями (О. Мурашко, М. Бурачек та ін.). Г. Нарбут та його учні. Творчість українських митців – зачинателів нових течій у світовому мистецтві (О. Архипенко, К. Малевич, О. Богомазов, В. Пальмов, М. Бойчук). Музичне мистецтво. Особливості розвитку літератури.

Соціокультурна ситуація в Україні наприкінці початку XX ст.. Просвітительські ідеї в культурі України. Розвиток історичної науки та фольклорні дослідження. «Історія русів». Поширення освіти, відкриття шкіл, народних училищ. Розвиток науки та філософської думки. Формування української класичної літератури.

Соціально-економічний стан українських земель у складі Росії. Монополії в промисловості і в банківській справі. Економічна криза в 1901-1903 рр. Робітничі страйки 1903р. Масові селянські виступи. Загальноросійські і українські партії в Україні. Українська політична думка на початку XXст. Студентський рух. Кооперативний рух.

Україна в демократичній революції 1905-1907 рр. Позиції політичних партій в революції. Робітничі страйки в Україні після «кривавої неділі». Повстання на

броненосці «Потемкин». Жовтневий політичний страйк. Виникнення Рад робочих депутатів. Озброєні виступи в Харкові, Олександровську, Донбасі. Державна дума. Піднесення українського національного руху. Зародження українського періодичного друку. «Просвіта» в українському русі.

Столипінська аграрна реформа. Економічні і політичні наслідки реформи. Масові переселення українських селян до Сибіру і на Далекий Схід. Діяльність українських партій і організацій в післяреволюційний період. Робітничий і селянський рух. Українське питання в Державній Думі.

Західноукраїнські землі на початку ХХ ст. Соціально-економічний розвиток. Боротьба трудящих проти соціального гніту. Кооперативний рух. Поява українських організацій «Січ», «Сокіл», «Пласт». Церковне життя.

Причини і масштаб переселенського руху за океан. Життя української діаспори в США і в Канаді. Україна в першій світовій війні. Військові дії на території України. Національно-визвольний рух в умовах війни. Товариство українських поступовців. «Союз звільнення України». Українські січові стрільці. Антивійськовий настрої народних мас.

Розвиток культури. Тенденції культурного розвитку. Валуєвський циркуляр і Емський указ. Ставлення до української культури в Австро-Угорщини. Освіта. Культурно-освітні установи. Наукові установи. Університетська освіта. Наукові товариства. Досягнення українських учених в різних галузях науки. Діяльність Археолого-географічної комісії. Розвиток українських установ у Львові. Література: проза, поезія, драматургія. Мистецтво. Український театр. Жанри музичної культури. Образотворче мистецтво. Архітектурні споруди. Розвиток народної творчості. Мистецтво кобзарів.

Освіта і наука. Український театр. Зародження українського художнього кіно.

Самостійна робота. Україна у складі Російської та Австрійської імперій (XIX ст.). Українська культура XIX-на початку ХХ ст. Культурно-просвітницький етап національного руху в Україні в XIX ст. Національний рух в Україні в роки Першої світової війни.

ПМК 1

Модуль II. Україна в період новітньої історії (XX - XXI ст.)

Змістовий модуль II. Україна в період новітньої історії (XX - XXI ст.)

ЛЕКЦІЯ

Тема 6. Національно - демократична революція в Україні (1917 – 1921 рр.)

Лютнева демократична революція 1917 р. Розстановка політичних сил в Україні. Піднесення національно-визвольного руху. Утворення Центральної Ради, її соціальна база, програма. М. Грушевський і В. Вінниченко. Утворення Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів. Програми і цілі українських і загальноросійських політичних партій в Україні. Система влади на території України після створення в Петербурзі Тимчасового Уряду. Роль Центральної Ради у формуванні української національної державності. Всеукраїнський національний конгрес 7-8 квітня 1917 р. Курс на автономію України.

Взаємостосунки Центральної Ради і Тимчасового Уряду. I Універсал Центральної Ради.

Всеукраїнські з'їзди: селянський, військовий, робітничий та інші. Формування Генерального Секретаріату. II Універсал Центральної Ради. Липнева криза Тимчасового Уряду і створення української автономії.

Поглиблення економічної кризи і погіршення стану трудящих України влітку і восени 1917 р. Корніловський заколот і Україна. Відношення різних сил і політичних партій України до озброєного повстання в Петрограді в жовтні 1917 р. Боротьба проти органів Тимчасового Уряду в Україні. Озброєні повстання у Вінниці і Києві. III Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки. Підсумки виборів до Всеукраїнських Установчих зборів в Україні.

Боротьба більшовиків за владу. Виникнення в Україні радянського уряду. Вторгнення більшовицьких військ з Росії. IV Універсал Центральної Ради. Ухвалення Конституції УНР. Участь представників Центральної Ради в мирних переговорах в Брест-Литовську. Підписання мирного договору з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією.

Окупація України німецькими і австро-угорськими військами. Криза Центральної Ради весною 1918р. Перша війна Центральної Ради із більшовицькою Росією. Гетьманський переворот. Українська держава гетьмана П. Скоропадського: внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, національно-культурна політика. Повстансько-партизанська боротьба проти окупантів. Падіння гетьманського режиму.

Утворення Директорії, її склад, соціальна база, політика. Відновлення УНР. С. Петлюра. Соціальні програми Директорії. Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Політичні партії Східної Галичини. Утворення західно-української Народної Республіки. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Війна з Польщею. Визвольний рух в Північній Буковині і Закарпатті. Друга війна УНР з більшовицькою Росією.

Інтервенція Антанти на півдні України. Партизансько-повстанська війна проти окупантів. Вигнання інтервентів.

Встановлення влади Рад в Україні на початку 1919 р. Декларація радянського уряду України від 25 січня 1919 р. X. Раковський. III Всеукраїнський з'їзд Рад. Перша радянська Конституція України. Політика більшовиків в Україні в 1919 р. Політика «воєнного комунізму» та її наслідки для українського народу.

Селянський повстанський рух як історичний феномен. Політичні керівники руху. Цілі і характер селянських виступів. Н. Махно, М. Григорьев, Д. Терпило (Зелений). Заняття України військами А. Денікіна. Політика Денікіна в Україні. Війська УНР і ЗУНР в боротьбі з денікінцями. Повстанський рух в тилу денікінської армії. Звільнення України від денікінських військ і відродження УРСР в кінці 1919 р.

В. І Ленін і українське питання. Державне і господарське будівництво. Самороспуск партій боротьбістів. Варшавський договір Ю. Пілсудського і С. Петлюри. Радянсько-польська війна. Розгром Врангеля. Ризький мирний договір. Основні уроки української національної революції.

Культурні процеси в Україні в 1917-1921 рр.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 6. Національно - демократична революція в Україні (1917 – 1921 рр.)

Національно - демократична революція в Україні (1917 – 1921 рр.): причини, рушійні сили, перебіг подій та наслідки.

Самостійна робота. Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 рр.). Житомирщина в 1900-1917 рр. Культура і духовне життя України в 1917-1921 рр.

ЛЕКЦІЯ

Тема 7. Україна в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.). Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки ХХ ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.

Соціально-економічне і політичне стан України на початку 20-х рр. Перехід до нової економічної політики. Голод 1921-1923 р. р. на півдні України: причини і наслідки. Поступове відродження сільського господарства. УРСР в системі «договірної федерації». Курс центрального партійно-державного керівництва на ліквідацію незалежності національних республік. «Автономізація» незалежних республік під виглядом утворення нової Федерації - СРСР. Перші підсумки входження УРСР до складу Радянського Союзу. Конституція СРСР 1924 р.

НЕП в промисловості. Проблема безробіття. Перші підсумки відбудовного періоду. Система реальної влади в Україні. РКП/б/ і КП/б/У. Природа радянського тоталітарного режиму. Феномен «націонал-ухильництва».

Сталінський курс на масову колективізацію селянських засобів виробництва. Курс на індустріалізацію країни. «Криза Непу» як результат відмови партійно-державного керівництва від змички між містом і селом. «Ножиці цін». Політика коренізації, її особливості і результати. Досягнення прорахунки українізації.

Відношення тоталітарного режиму до інтелігенції. Перші кроки культурного будівництва: кампанія по ліквідації неписьменності, розгортання системи освітніх установ, створення установ комуністичного виховання. Ліквідація університетської освіти і перенесення центру наукових досліджень до установ ВУАН. Результати радянської науки.

Національне відродження в науці і мистецтві. Антицерковна політика державної партії. Завершення фракційної боротьби в ЦК ВКП/б/ і затвердження одноосібної диктатури Сталіна. Згорання нової економічної політики. Курс на «розгорнуте будівництво соціалізму по всьому фронту».

Проблема темпів індустріалізації. Дискусії з приводу плану першої п'ятирічки. Перехід до директивного планування. Ескалація репресій проти господарників і фахівців. Організація змагань у промисловості. Изотовський рух. Стаханівський рух. Результати капітального будівництва в промисловості в роки першої і другого п'ятирічок.

Хлібозаготівельна криза 1928-1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Гасло: «Ліквідація куркульства як класу»; причини, масштаби, наслідки. Завершення колективізації основної частини селянських господарств в 1931-1932

рр. Деградація сільськогосподарського виробництва в державних колгоспах. Втрати урожаю в 1931-1932р. р. в результаті масового саботажу колгоспників. «Робота» хлібозаготівельних комісій. Голодомор 1932-1933 рр. і його результати. Колгоспи в системі командної економіки після 1933 р. Відмова від продрозкладки. Політвідділи МТС і радгоспів. Зростання культу особи Сталіна. Репресії в Україні. Судові процеси 30-х р. р. Чистка партії. Знищення керівництва КП/б/У. Згорання політики українізації.

Національно-культурна політика державної партії в УРСР 30-х рр. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». «Розстріляне відродження». Умови і результати культурного розвитку в 30-х р. р. Ліквідація неписьменності. Загальноосвітня і вища школи. Відродження університетської освіти. Запровадження атестації наукових кадрів. Діяльність АН УРСР. Досягнення і трагічні сторінки в літературі і мистецтві.

Політичне, соціально-економічне та культурне становище Східної Галичини, Буковини, Закарпаття у 1921-1939 рр. у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Розгорання українського національно-визвольного руху. Утворення Української військової організації та Організації українських націоналістів.

Карпатська Україна. «Карпатська Січ». А. Волошин.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 7. Україна в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.). Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки ХХ ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.

Україна в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.): НЕП, індустріалізація, колективізація, українізація, культурна революція та наслідки для українського народу. Дати, події, ключові поняття, діячі української історії доби радянізації.

Самостійна робота. Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.). Національна політика в Україні в 1920-1930 рр. ХХ ст. «Українізація». Національно-культурне піднесення в Україні у 20-ті роки ХХ ст. «Розстріляне» українське відродження 30-х років.

ЛЕКЦІЯ

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939– 1945 рр.). Українська культура періоду Другої Світової війни.

Положення на західноукраїнських землях в міжвоєнний період. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Головні політичні партії і організації українського національно-визвольного руху. Організація українських націоналістів. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Мюнхенська угода і доля Карпатської України. А. Волошин та діяльність його про німецького уряду. Вступ Червоної Армії на територію Західної України. Територіальні вимоги радянського керівництва до Румунії. Включення основної частини західно-українських земель до складу УРСР, їх радянізація.

Напад Німеччини і її союзників на СРСР. Поразки Радянської армії в 1941 р. Оборона Києва, Одеси і Севастополя. Бої за Донбас. Акт «30 червня 1941 р.» у Львові і його наслідки. Початок визвольної боротьби в тилу ворога. Генеральний

наступ гітлерівських військ влітку 1942р. на півдні. Німецький окупаційний режим. План «Ост». Адміністративний устрій окупованої України. Розгортання радянського і націоналістичного партизанського руху проти окупантів. Діяльність комуністичного підпілля і радянських партизан. Створення Української повстанської армії. Нова програма і тактика українських націоналістів.

Перемога Червоної Армії під Сталінградом і початок звільнення території України. Розгортання наступу на Лівобережну Україну після Курської битви. Битва за Дніпро. Бої на Правобережну Україну і в західних областях. Взаємостосунки радянських партизан з ОУН-УПА. Перехід націоналістів до тактики боротьби на два фронти. Завершення боїв за Україну восени 1944 р. Початок відбудовних робіт. Особливості відбудови народного господарства України в умовах війни. Демографічні наслідки війни. Внесок українського народу в розгром фашистської Німеччини. Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.): причини, етапи, фронти, армії, головнокомандуючі, військові битви (мапи), результати. Рух опору періоду Другої світової війни на українських землях. Операція «Вісла». «Волинська різня» 1943-1945 рр. Депортації в СРСР. Розвиток культури в 1939-1945 рр.

Русифікаторська політика у воєнні і повоєнні роки. Наука та освіта, преса і радіо, театр і кіно, образотворче мистецтво під час війни. Створення нових навчальних закладів і розширення мережі науково-дослідних установ у повоєнні часи. Розвиток науки і техніки. Акції, спрямовані проти творчої інтелігенції, вилучення з бібліотек книг українських політичних діячів і письменників. Поява нових творів літератури і драматургії (А.Малишко, О.Гончар, М. Бажан, Остап Вишня та інші). Творчість композиторів Г.Майбороди, С.Людкевича та інші. Особливості архітектури та образотворчого мистецтва повоєнних часів.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939– 1945 рр.). Українська культура періоду Другої Світової війни.

Україна в роки Другої світової війни (1939– 1945 рр.): особливості окупаційного режиму, боротьби за визволення від німецько-фашистських загарбників.

Самостійна робота. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.). Внесок українського народу у розгром гітлерівської Німеччини (1941–1945 рр.).

ЛЕКЦІЯ

Тема 9. Україна в 1945 – 1985 рр.

Адміністративно-територіальні зміни в Україні в 1940-1945-1954 рр. Включення УРСР в світову політику. Участь України в створенні і роботі ООН. Участь української делегації в Паризькій мирній конференції 1947 р.

Завершення об'єднання основних етнічних земель українського народу в межах СРСР. Відмова Сталіна від української етнічної території на захід від лінії Керзона. Операція «Вісла». Напівпримусовий обмін населенням між Україною і Польщею.

Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Насильницька колективізація в західних областях України. Нова хвиля масових

репресій громадян України. Львівський церковний собор 1946 р. і ліквідація української греко-католицької церкви.

Підпільна партизанська боротьба ОУН-УПА з тоталітарним режимом. Ідеологічний наступ сталінізму на спроби культурно-національного відродження. Л. М. Каганович в Україні. Чистка національних кадрів.

Україна після смерті Сталіна. Ідеологічна кампанія з нагоди 300-річчя Переяславської ради. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова підстава. Спроба лібералізації політичного режиму. Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Реформи М С Хрущева, їх суперечливий і непослідовний характер. Заходи щодо удосконалення управління і модернізації промисловості. Спроба подолання кризи в сільському господарстві. Участь України в освоєнні східних регіонів СРСР і цілинних земель.

Поява дисидентів в Україні. Зародження руху «шестидесятників», їх роль в національно-культурному житті. Зміни в кремлівському керівництві в жовтні 1964 р. і їх наслідки для України.

Реформи середини 60-х рр. Припинення реабілітації і замовчення злочинної діяльності Сталіна. Деформації в структурі економіки України, хижацька експлуатація її багатств, будівництво хімічних підприємств, атомних електростанцій, погіршення екологічної ситуації. Екстенсивний розвиток сільського господарства, шкідливість кампанії про ліквідацію «неперспективних сіл». Звільнення П. Е. Шелеста. Подальше обмеження прав України. В. В. Щербицький як провідник русифікаторської політики центру. Україна в єдиному народногосподарському комплексі СРСР.

Політичні репресії 60-70-х рр. Посилення реакції в духовному житті. Поглиблення нігілістичного відношення до національної самобутності українського народу. Розгортання правозахисного і дисидентського руху. Репресивні дії органів КДБ. Загострення гальмуючих процесів в соціально-економічному і суспільно-політичному розвитку України.

Економічне становище УРСР у 70-х на початку 80-х років ХХ ст. Зміни в соціальній та національній структурі населення.

Освіта. Здобутки і проблеми науки. Розвиток літератури. Форми діяльності дисидентів, їх політичні вимоги та боротьба за національне визволення. Суперечливі тенденції в розвитку українського мистецтва.

Активізація опозиційного руху в другій половині 60-х – на початку 70-х рр.. ХХ ст. Форми діяльності дисидентів, їх політичні вимоги та боротьба за національне визволення. ХХ з'їзд КПРС і початок лібералізації суспільного життя. Часткова реабілітація політичних в'язнів. м. Хрущов.

Зміни в управлінні господарством. Розвиток промисловості. Аграрна політика. Нові явища в соціальній сфері.

НТР. Реформи освіти. Відлига в українській літературі та мистецтві. Шестидесятництво в українській культурі. Дисидентський рух в Україні (А. Горська, І. Дзюба, В. Чорновіл та ін..)

Спроби реформування економіки в другій половині 60-х ХХ ст. Посилення бюрократичного централізму.

Створення нових навчальних закладів і розширення мережі науково-дослідних установ у повоєнні часи. Розвиток науки і техніки. Акції, спрямовані проти творчої інтелігенції, вилучення з бібліотек книг українських політичних діячів і письменників. Поява нових творів літератури і драматургії (А.Малишко, О.Гончар, М. Бажан, Остап Вишня та інші). Творчість композиторів Г.Майбороди, С.Людкевича та інші. Особливості архітектури та образотворчого мистецтва повоєнних часів.

Політична та культурно-просвітницька діяльність шістдесятників. Л. Костенко, І.Драч, І.Дзюба, Д.Павличко, І.Світличний, В.Симоненко, В.Стус. Рух дисидентів у 60-70-х роках. Посилення ідеологічного тиску та репресій, «чистка» редакцій газет, журналів, видавництв. Розвиток кіно і театрального мистецтва (С.Параджанов, К. Муратова, Л.Биков, Н.Ужвій, Д.Гнатюк, А.Солов'яненко, Є.Мірошніченко та інші). Розквіт музично-естрадного мистецтва. (В.Івасюк, Н.Яремчук, С.Ротару, В.Зінкевич та інші). Втрата національної своєрідності в архітектурі містобудування (масові житлові забудови). Традиції українського народного живопису у творах Т.Яблонської та В.Зарецького. Розвиток ужиткового-декоративного мистецтва (вироби народних майстрів).

Розвиток української культури в 60-80-х рр. ХХ ст.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 9. Україна в 1945 – 1965 рр.

Україна в 1945 – 1965 рр.

Самостійна робота. Розвиток української культури (1945-1964 рр.). «Застій»: криза суспільно-політичної, економічної та культурно сфери радянського суспільства (1956-1965 рр.).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 10. Україна в 1965 – 1991 рр.

Україна в 1965 – 1991 рр.

Самостійна робота. Україна в 1945–1991 рр. Розвиток української культури (1965-1991 рр.).

ЛЕКЦІЯ

Тема 10. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі. Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в сучасних умовах незалежності.

Спроби М. С. Горбачова реформувати суспільство на шляхах прискорення, перебудови, гласності. Економічна політика центрального уряду і Україна. Чорнобильська катастрофа і її наслідки. Відновлення критики сталінізму. Зростання політичної активності народу. Гальмування перебудовчих процесів в Україні. Національне пробудження українського народу.

Реабілітація політичних ув'язнених. Віддання гласності злочинів тоталітарного режиму. Зародження Народного Руху України і перетворення його в опозиційну КПРС силу. Перші кроки в демократизації суспільно-політичного життя і утворення нових політичних партій і громадських об'єднань. Ухвалення Декларації про державний суверенітет України. Курс національно-демократичних

сил на затвердження державної і економічної незалежності республіки, створення самостійної держави.

Спроба серпневого (1991 р.) перевороту в Москві і його наслідки для України. Ухвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України. Припинення діяльності КПУ. Участь інтелігенції, студентської молоді, засобів масової інформації в демократизації суспільства, відродженні національних традицій, розширенні сфери вживання української мови. Активізація релігійного життя. Діяльність греко-католицької церкви в нових політичних умовах. участь української діаспори в державотворчому процесі. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Л. М. Кравчук - Президент України. Денонсація договору 1922 р. про створення СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав. Затвердження державної символіки України.

Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Зміцнення державних кордонів. Формування Збройних сил і Військово-морського флоту, Національної гвардії, Служби безпеки, митної служби. Затвердження національної символіки України. Введення національної грошової одиниці і інших інститутів державності. Вибори у Верховну Раду України в березні-квітні 1994 р.

Кампанія 1994 р. по виборах Президента України. Обрання Президентом Л. Д. Кучми. Його соціально-економічна і політична платформа. Кроки по її реалізації. Ухвалення Конституції України 1996 р. Вибори у Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, місцеві органи влади в 1998 р. Формування багатопартійності в Україні. Класифікація політичних партій і об'єднань. Їх участь і платформи у виборах у Верховну Раду України 1994 р., 1998 р. і 2002 р. Закон України «Про політичні партії в Україні» від 28 квітня 2001 р. Суспільні організації і об'єднання. Вибори Президента України в 1999 р. Ухвалення Верховною Радою України нормативних актів для реформування економіки на шляхах підприємництва, переходу до ринкових відносин, приватизація, їх суперечливий характер. Зниження темпів промислового і сільськогосподарського виробництва. Криза кредитно-фінансової системи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошуки шляхів виходу з кризи і соціального захисту населення. Програма нової соціально-економічної стратегії. Основні підсумки економічних і соціальних перетворень за 1994-1999 рр.

Основні пріоритети стратегії економічного і соціального розвитку України на 2000-2004 рр. Основні задачі і напрями соціальної політики. Загальна характеристика соціальних змін в українському суспільстві. Поглиблення соціальної поляризації. «Розмивання» середнього класу. Зростання бідності. Духовне життя суспільства. Труднощі національно культурного відродження, української мови, розвитку науки, освіти, духовності. Міжнародні відносини і їх правове регулювання в Україні. Кримська автономія. Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництв в міжнародних організаціях, входження в міжнародне співтовариство. Інтеграція до міжнародних

економічних і фінансових структур. Придбання Україною без'ядерного статусу. Національно-культурний рух в Україні наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.. Українська державність як необхідна передумова розвитку національної культури. Особливості соціокультурних процесів у незалежній Україні, їх суперечливий характер. Підсумок лекції: Розпад СРСР: причини, етапи, діячі, особливості процесу, наслідки для економіки, міжнародного положення, культури, життя українського народу.

Основні пріоритети стратегії економічного, соціального, політичного, культурного розвитку України. Основні підсумки економічних і соціальних перетворень за 1994-1999 рр., 2000-2005 рр., 2005-2012 рр. Причини, дати, події, учасники соціальних змін в українському суспільстві. Поглиблення соціальної поляризації. «Розмивання» середнього класу. Зростання бідності. Американізація, вестернізація й русифікація масової культури на зламі ХХ – ХХІ ст. Духовне життя суспільства. Труднощі національно культурного відродження, української мови, розвитку науки, освіти, духовності. Міжнаціональні відносини і їх правове регулювання в Україні. Кримська проблема. Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництв в міжнародних організаціях, входження в міжнародне співтовариство. Інтеграція до міжнародних економічних і фінансових структур. Придбання Україною без'ядерного статусу на його наслідки. Національно-культурний рух в Україні наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

Явище так званої масової культури в українсько-культурному просторі. Американізація, вестернізація й русифікація масової культури на зламі ХХ – ХХІ ст. Поширення нових вітчизняних і зарубіжних вартостей, поява нових вимірів засвоєння культури: зміна критеріїв, смаків, уподобань в оцінці культурних цінностей.

Нова модерністська генерація в українській літературі: О.Забужко, Ю.Андрухович, В.Неборак, Ю.Покальчук, С.Павличко.

Творчість літературних груп і об'єднаність «Бу-ба-бу», «Лугосад», «Нова дегенерація».

Розвиток національних традицій у класичній та естрадній музиці.

Традиції й новації в сучасному кіномистецтві. Здобутки українського кіномистецтва. «Поетичне кіно». С.Параджанов, І.Миколайчук, Л.Осіка. Розвиток освіти і науки наприкінці ХХ ст. Молодіжна субкультура. Християнська церква і духовне оновлення українського народу в умовах розбудови суверенної української держави.

Зовнішньополітичні акції України відносно зміцнення миру і співпраці, ліквідації військових конфліктів. Участь України в миротворчих процесах ООН, в програмі «Партнерство ради світу», в діяльності Ради Європи. Україна у складі Співдружності незалежних держав. Українська діаспора на сучасному етапі. Підсумки історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його боротьби за свободу, незалежність, соборність і державність. Україна і українська діаспора. Революція гідності та свободи. 2014 р. Внутрішньоекономічна ситуація в Україні 2014-2018 рр. Реформи в українському

суспільстві: освіта, медицина, антикорупційний вектор. Боротьба за помісну українську церкву. АТО. Зовнішньополітичні акції України відносно зміцнення миру і співпраці, ліквідації військових конфліктів. Участь України в миротворчих процесах ООН, в програмі «Партнерство ради світу», в діяльності Ради Європи. Україна у складі Співдружності незалежних держав. Українська діаспора на сучасному етапі. Підсумки історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його боротьби за свободу, незалежність, соборність і державність. Україна і українська діаспора.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Тема 11. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі. Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в сучасних умовах незалежності.

Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в сучасних умовах незалежності. Національно-державне відродження та культура України на сучасному етапі.

Самостійна робота. «Застій»: криза суспільно-політичної, економічної та культурної сфери радянського суспільства (1956-1985 рр.). Дисидентський рух в Україні: ідеї, особистості, результати. Розпад СРСР. Відродження незалежної України. Україна в період незалежності: динаміка соціальної напруги (2010-2018 рр.). Україна в умовах незалежності. Наш край у другій половині ХХ–ХХІ ст.»

ПМК 2

3. Форма поточного та підсумкового контролю

1. Усне опитування.
2. Тестовий контроль.
3. Програмований контроль.
4. Підсумковий модульний контроль.

4. Рекомендовані джерела інформації

Базові:

1. Комаринська, З. М. Історія України: навч. посіб. / З. М. Комаринська. - Львів: "Магнолія 2006", 2016. - 451 с.
2. Історія української культури: підручник / В. А. Качкан [та ін.] ; За ред. В. А. Качкана. - К.: ВСВ "Медицина", 2014. - 368 с.
3. Бакалець, О. А. Історія України з найдавніших часів до початку ХХІ століття: навч. посіб. / О. А. Бакалець. - Львів : "Магнолія 2006", 2016. - 576 с.
4. Кордон, М. В. Історія української культури: навч. посіб. / М. В. Кордон. - 2-ге вид. - Львів: "Магнолія 2006", 2016. - 336 с.
5. Бойко, О. Д. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. - 6-те вид., стереотип. - К.: Академвидав, 2016. - 720 с.
6. Д'яченко І.М., Гордійчук С.В., Горай О.В., Круковська І.М. Феномени буття українського народу: історія, медицина та культура (з найдавніших часів до кінця ХІХ ст.): структурований підручник для самостійної роботи студентів медичних

спеціальностей начальних закладів освіти в умовах дистанційного навчання.
Житомир, 2021. с. 234.

Допоміжні:

1. Історія української культури: навч. посіб. / О. М. Цапко [та ін.]. - К. : КНТ Декор, 2011. - 176 с.
2. Історія української культури: навч. посіб. / О. Б. Величко [та ін.] ; за ред. О. Б. Величко. - К.: "Книга - плюс", 2012. - 496 с.
3. Остафійчук, В. Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. / В. Ф. Остафійчук. - 4-е вид., випр. - К.: "Знання-Прес", 2008. - 424 с.
4. Грушевський, М. С. Історія України з ілюстраціями і доповненнями / М. С. Грушевський ; уклад. Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк. - Донецьк : ТОВ "ВКФ "БАО", 2009. - 528 с.
5. Історія України: підручник / за ред. В. А. Качкана. - К.: ВСВ "Медицина", 2014. - 360 с.
6. Кульчицький, С. В. Історія України: підручник / С. В. Кульчицький, Ю. Г. Лебедева. - 2-е вид. - К.: Генеза, 2012. - 304 с.
7. Культурологія: навч. посіб. / за ред. В. М. Пічі. - 3-те вид., випр. і доп. - Львів : "Магнолія 2006", 2016. - 375 с.
8. Культурологія: навч. посіб. / В. В. Павленко [та ін.]. - К. : КНТ, ЦУЛ, 2010. - 224 с.
9. Козира, Є. В. Культурологія: навч. посіб. / Є. В. Козира. - К.: ВСВ "Медицина", 2017. - 352 с.
10. Культурологія: посіб. / В. Л. Петрушенко [та ін.] ; ред. В. М. Піча. - 2-ге вид., випр. та доп. - Львів : Магнолія плюс, 2005. - 360 с.
11. Козира Є. В. Українська та зарубіжна культура / Є.В. Козира. – К.: Здоров'я, 2001. – 248 с.